

HØRINGSNOTAT

Resumé og kommentarer til høringssvar vedrørende forslag til lov om ændring af lov om social pension (Særlig adgang til oplysninger fra Rigsarkivet for ansøgere af tidlig pension m.v.)

Indledning

Lovforslaget blev sendt i ekstern høring den 10. september til den 21. september 2021.

Lovforslaget har været til høring hos følgende myndigheder, organisationer m.v.:
3F – Fagligt Fælles Forbund, Advokatrådet, Akademikerne, Ankestyrelsen, Arbejdsløshedskassen for Selvstændige (ASE), Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring (AES), Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP), Arbejdsskade foreningen AVS, BDO Kommunernes Revision, Bedre Psykiatri, Blik- og Rørarbejderforbundet, Danmarks Statistik, Dansk Arbejdsgiverforening, Danske A-kasser, Danske Advokater, Dansk El-Forbund, Danmarks Frie Fagforening, Danske Handicaporganisationer, Dansk Metal, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Patienter, Danske Regioner, Dansk Retspolitisk Forening, Danske Seniorer, Datatilsynet, Deloitte, Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet, Det Centrale Handicapråd, Erhvervsstyrelsen, FA, Faglige seniorer, FH - Fagbevægelsens Hovedorganisation, Finansrådet, Finanstilsynet, FOA, Foreningen af Social-, Sundheds- og Arbejds markedschefer i Danmark, Foreningen Danske Revisorer, Forhandlingsfællesskabet, Forsikring & Pension, Frie Funktionærer, Frivilligrådet, FSR - Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Fødevareforbundet NNF, Institut for Menneskerettigheder, Jobrådgivernes Branche forening, KL, Kooperationen, Kristelig Fagbevægelse, LAFS – Landsforeningen Af Fleks- og Skånejobbere, Landsforeningen for førtidspensionister, LAP -Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere, Lederne, Lægeforeningen, Malerforbundet, Organisationen Danske Arkiver (ODA), Pension Danmark, Psykiatrifonden, Retssikkerhedsfonden, Rigsarkivet, Rigsrevisionen, Rådet for psykisk sårbare på arbejdsmarkedet, Rådet for Socialt Udsatte, Sammenslutningen af Lokalarkiver (SLA), SAND, SIND, Sundhedskartellet, Udbetaling Danmark og Ældre Sagen.

Beskæftigelsesministeriet har modtaget høringssvar med bemærkninger til lovforslaget fra:

Ankestyrelsen, Datatilsynet, FH, Organisationen Danske Arkiver, Udbetaling Danmark og Ældresagen. Derudover er der modtaget svar fra en borger, Michael Andersen.

Følgende har afgivet høringssvar uden bemærkninger til lovforslaget:

Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring, Dansk Arbejdsgiverforening, Danske Regioner, Erhvervsstyrelsen, Finanstilsynet, Forhandlingsfællesskabet, Institut for Menneskerettigheder, Kristelig Fagbevægelse og Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet.

Generelle bemærkninger

FH, Ældresagen og Michael Andersen bakker op om, at der etableres en hjemmel til, at Rigsarkivet mere smidigt kan udlevere oplysninger, der kan medvirke til dokumentation af anciennitet. FH anser lovforslaget som helt nødvendigt for at skabe ordentlige rammer omkring ansøgninger til tidlig pension.

Organisationen Danske Arkiver er positive overfor, at der skabes hjemmel til, at ansøgere om tidlige pension kan anmode Rigsarkivet om relevante oplysninger uafhængigt af arkivlovens regler om egenaces.

Bemærkninger til lovforslaget

Ankestyrelsen forudsætter, at den forvaltningsretlige grundsætning om myndighedernes pligt til at skaffe de nødvendige og tilstrækkelige oplysninger for at kunne træffe den korrekte afgørelse (officialmaksimen) fortsat gælder.

Bemærkninger:

Beskæftigelsesministeriet kan bekræfte, at lovforslaget er i overensstemmelse med officialmaksimen om, at myndigheden har ansvaret for, at sagen er oplyst i tilstrækkeligt omfang til, at der kan træffes afgørelse i sagen. Udgangspunktet for sagsoplysningen efter loven er, at Udbetaling Danmark indhenter oplysninger fra lang række registre for at kunne træffe afgørelse om, hvorvidt borgeren har ret til tidlig pension og i givet fald i hvor mange år. Borgeren skal alene dokumentere perioder med anciennitet i det omfang, der ikke er opnået ret til op til 3 års tidlig pension på baggrund af oplysninger fra registrene. Udbetaling Danmark skal vejlede borgeren om, hvilken dokumentation, der kan indgå i opgørelsen om anciennitet.

Det følger af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, at borgerne har pligt til at medvirke til behandlingen af sin sag. En ansøger af tidlig pension får med lovforslaget mulighed for at anmode om oplysninger hos Rigsarkivet enkelt og hurtigt via en særlig indgang, således at ansøgeren kan medvirke til sagsoplysningen.

Organisationen Danske Arkiver bemærker, at § 34 i arkivloven alene vedrører samtykke fra Datatilsynet til udlevering af oplysninger om rent private forhold og ikke til udlevering af personfølsomme oplysninger generelt, og at anmodninger om oplysninger, som omhandlet i lovforslaget, derfor ikke skal godkendes af Datatilsynet.

Bemærkninger:

Arkivlovens § 34 er beskrevet under gældende ret i lovbemærkningerne. Formuleringen er gjort mere generel således, at det fremgår, at Datatilsynet i særlige tilfælde skal samtykke til udlevering af oplysninger.

Udbetaling Danmark bemærker, at det kan overvejes at skrive ind i lovforslaget, at den nye proces hos Rigsarkivet er til brug for behandling af ansøgning om ret til tidlig pension.

Bemærkninger:

Beskæftigelsesministeriet finder ikke, at det er væsentligt i denne sammenhæng, at der er tale om en ret, hvis betingelserne er opfyldt.

Forholdet til arkivloven

Organisationen Danske Arkiver finder, at adgangen til at anmode om oplysninger uafhængigt af arkivloven bør omfatte offentlige, herunder kommunale arkiver og ikke kun Rigsarkivet.

Bemærkninger:

De dataregistre og oplysninger til brug for anciennitetsberegningen, der primært er identificeret som relevante hidrører fra statslige myndigheder, som har pligtat leveret til Rigsarkivet. Der er udviklet en særlig bestillingsblanket hos Rigsarkivet, som forudsættes at afspejle, hvilke relevante registre og oplysninger, som skal anvendes i forbindelse med anmodning om oplysninger vedrørende tidlig pension i Rigsarkivet.

Det vurderes at være sjældent, at der vil være behov for at anmode om oplysninger fra andre arkiver end Rigsarkivet. I det omfang, det viser sig at blive nødvendigt, er det vurderingen, at sagsbehandlingstiden hos øvrige arkiver - uagtet de særlige procesregler i arkivloven - er rimelig, således at det vil være muligt at give borgeren de oplysninger, vedkommende anmoder om efter arkivlovens regler om egenaces, inden for rimelig tid. Den foreslåede bestemmelse er i øvrigt i tråd med den adgang, som Udbetaling Danmarks har, som også vedrører adgang til oplysninger i Rigsarkivet.

Om klageadgang

Ankestyrelsen bemærker, at der ved at afskære en adgang til at klage heri ligger en forudsætning om, at Rigsarkivets beslutninger om at udlevere oplysninger er en afgørelse. Dette er ikke i overensstemmelse med lovbemærkningerne, hvor det fremgår, at oplysninger udleveres som led i faktisk forvaltningsvirksomhed.

Ankestyrelsen foreslår, at dette præciseres i bemærkningerne.

Bemærkninger:

Beskæftigelsesministeriet har justeret lovforslaget således, at det ikke længere fremgår, at udlevering af oplysninger sker som led i faktisk forvaltningsvirksomhed.

Ældresagen er bekymret for, at Rigsarkivets bistand til at finde oplysninger frem ikke kan påklages, men noterer sig, at det fremgår af lovbemærkningerne, at Ankestyrelsen i forbindelse med en klage kan vurdere, om sagen er tilstrækkeligt oplyst. Ældresagen bemærker dog, at eventuelle fejl i oplysningsgrundlaget bør opdages så tidligt som muligt, så sager ikke trækkes i langdrag.

Bemærkninger:

Rigsarkivet udleverer de oplysninger til borgeren, som borgeren har anmodet om via den særlige indgang hos Rigsarkivet, der giver mulighed for at borgeren vælger oplysninger fra en række på forhånd udvalgte relevante registre. Borgeren har også mulighed for at indhente relevante oplysninger, der ikke er omfattet af de foruddefinerede relevante registre til brug for en ansøgning om tidlig pension. Derudover har borgeren mulighed for at bede om oplysninger efter arkivlovens regler om egenaccess.

Sagsbehandling hos Rigsarkivet

FH savner en tidsfrist i lovforslaget for Rigsarkivets sagsbehandlingstid. Udbetaling Danmark skal behandle og træffe afgørelse inden for 6 måneder efter ansøgningstidspunktet. Det er ifølge lovgivningen ansøgerens eget ansvar at fremskaffe supplerende oplysninger inden for de 6 måneder.

Ældresagen bemærker, at særligt borgere, som er berettiget til tidlig pension fra 2022, er under særligt tidspres for at fremskaffe dokumentation.

Udbetaling Danmark er enig i, at der er behov for hurtigt at indhente oplysninger fra Rigsarkivet. I forhold til ansøgere fra årgang 1959, der ansøger i 2021, og årgangene 1960 eller senere, der ansøger i 2021 eller 2022, har Udbetaling Danmark en længere sagsbehandlingsfrist end de nævnte 6 måneder.

Bemærkninger:

Med den foreslåede bestemmelse om den særlige indgang hos Rigsarkivet vil det være muligt for Rigsarkivet at udlevere oplysninger til borgere, der anmoder herom inden for kort tid. Det vil kunne tage lidt længere tid i sager, hvor oplysninger skal findes i papirarkivalier. Rigsarkivet har ved udlevering af oplysninger pligt til at følge god forvaltningsskik, om at behandle en anmodning om oplysninger inden for rimelig tid. Beskæftigelsesministeriet vurderer således ikke, at det er nødvendigt med en tidsfrist for Rigsarkivets sagsbehandlingstid.

Dokumentation hos Rigsarkivet

FH opfordrer til, at det skrives ind i lovbemærkningerne, hvilke data der er identificeret som særligt relevante i forbindelse med oplysninger til brug for en ansøgning om tidlig pension. Det vurderes at ville kunne have betydning i forbindelse med eventuelle klager til Ankestyrelsen om utilstrækkelig sagsoplysning.

Organisationen Danske Arkiver bemærker, at det ville være ønskværdigt, at det fremgik af lovforslaget hvilke konkrete data, som vil være særlige relevante i forbindelse med en ansøgning om tidlig pension, for at afklare om disse dokumenter alene er afleveret til Rigsarkivet.

Bemærkninger:

Det skrives ind i lovbemærkningerne, hvilke oplysninger der er identificeret som relevante, og som indgår i den blanket, som en ansøger om tidlig pension har mulighed for at anvende hos Rigsarkivet. Herudover vil borgeren kunne indhente andre supplerende oplysninger.

Organisationen Danske Arkiver bemærker, at den i lovforslaget savner en bevidsthed om eller stillingtagen til det faktum, at stort set alle oplysninger af denne type f.eks. ansættelsessager i det offentlige, dagpengesager, kontant-hjælpssager, sygedagpengesager er kassabilia, og derfor aldrig er blevet afleveret til et offentligt arkiv. Eneste undtagelse er, at papirsager på borger født den 1. i måneden skal afleveres til bevaring i de offentlige arkiver.

Bemærkninger:

Beskæftigelsesministeriet er opmærksom på at reglerne for kassation betyder, at det ikke er alle borgere, der kan fremskaffe dokumentation for anciennitet på arbejdsmarkedet. Det skal bemærkes, at det i et eller andet omfang kunne fremfindes indkomstoplysninger fra skatteregistre, som vil kunne anvendes til dokumentation.

Øvrige emner

Datatilsynet har noteret sig, at Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har vurderet, at de fornødne garantier for de registreredes rettigheder og frihedsrettigheder er overholdt, og at det foreslåede ikke afskærer fra at udøve ret til indsigt efter arkivloven.

Ældresagen mener, at det er afgørende, at Udbetaling Danmark gør brug af muligheden for at indhente oplysninger hos Danmarks Statistik. Derudover gør Ældre Sagen opmærksom på et problem for de personer, der er født i 1959 og 1960, og som fra 1. august 2021 har kunnet søge om tidlig pension, når de er fyldt 61 år. Udbetaling Danmark må i henhold til gældende regler være op til 12 måneder om at behandle deres ansøgning. Det betyder, at de i værste fald ikke når at få svar fra Udbetaling Danmark på deres ansøgning om tidlig pension, inden fristen for kontant og skattefri udbetaling af efterlønsbidraget er udløbet den 30. juni 2022. Dermed vil der være stor usikkerhed for dem, hvis de vil hæve deres efterlønsbidrag, inden de ved, om de kan overgå til tidlig pension.

Michael Andersen foreslår bl.a., at Udbetaling Danmark bruger oplysningerne hos Danmarks Statistik til at udfylde eventuelle huller i historikken. Desuden foreslår han, at Udbetaling Danmark offentliggør, hvilke oplysninger de har registreret, så alle interesserede borgere kan tjekke oplysningerne og eventuelt gå i gang med at forsøge at skaffe manglende dokumentation forud for Udbetaling Danmarks opgørelse af borgerens anciennitet i forbindelse med en ansøgning om tidlig pension.

Bemærkninger:

Beskæftigelsesministeriet bemærker, at Udbetaling Danmark allerede indhenter oplysninger fra Danmarks Statistik til brug for opgørelsen af anciennitet, som borgeren efterfølgende bliver præsenteret for, hvis der mangler perioder med anciennitet for at få ret til tidlig pension.

Muligheden for udvikling af en digital selvbetjeningsløsning til en løbende opgørelse af perioder på arbejdsmarkedet forud for mulig ansøgning har været drøftet i forbindelse med lovgivningen om tidlig pension.

Beskæftigelsesministeriet vurderer imidlertid, at der både er tekniske og juridiske, herunder databeskyttelsesretlige udfordringer, som skal løses, for at gøre det muligt for borgeren løbende via en digital selvbetjeningsløsning at se, hvor mange års opsparet anciennitet, der er registreret for den pågældende i offentlige registre, forud for en eventuel ansøgning om tidlig pension. På grund af den korte tidshorison for både lovgivnings- og implementeringsarbejdet har fokus i første omgang været på at få ordningen sat i drift, herunder udviklingen af et it-system til håndtering af ansøgninger fra den 1. august 2021 og udbetaling af tidlig pension fra den 1. januar 2022.

Udbetaling Danmark har oplyst, at sagsbehandlingstiden for personer, der er født i 1959 og 1960, og som fra 1. august 2021 har kunnet søge om tidlig pension, når de er fyldt 61 år for hovedparten af borgerne forventes at blive kortere end 12 måneder. Ansøgningerne behandles hurtigst muligt